

ἦττον ἰσχυρὸς ἀπέναντι τεσσάρων· οὕτω δὲ οἱ ἀδύνατοι οὐδὲν δύνανται νὰ φοβηθῶσιν, ὁπόταν, ἀγαπῶντες ἀλλήλους, πραγματικῶς τυγχάνωσιν ἡνωμένοι.

Ἀνθρωπὸς τις ὁδοιπόρει ποτὲ, διαβαίνων ὁράχους καὶ ὄρη, ὅτε, φθάσας εἰς τι μέρος, ἐνθα ὑπερμεγέθης τις λίθος, καταπεσὼν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐπλήρου αὐτὴν καὶ ἐκώλυε τὴν διάβασίν του, ἀπελπὶς παρετήρησεν ὅτι οὐδεμία ἄλλη διεξόδος, ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, ὑπῆρχεν, οὔτε δεξιόθεν, οὔτε ἀριστερόθεν.

Ἰδὼν ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁδοιπορίαν του ἐνεκα τοῦ ὑπερμεγέθους ἐκείνου λίθου, ἐπειράθη νὰ παραμερίσῃ αὐτὸν, ὅπως σχηματίσῃ μικράν τινα διεξόδον· ἀλλὰ, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ εἰς μάτην ἐκοπίασε, παρητήθη τῆς ἐργασίας ταύτης, κατανοήσας τὸ ἀδύνατον τῶν προσπαθειῶν του.

Ἀπελπὶς καὶ περίλυπος ἐκάθισεν ἐπὶ τινος πέτρας, λέγων καθ' ἑαυτόν. — Τί θὰ γίνω λοιπὸν ὅταν ἐπέλθῃ ἡ νύξ καὶ μὲ καταλάβῃ ἐν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ; Τί θὰ γίνω, ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑπερασπίσεως, κατὰ τὴν ὥραν μάλιστα ἐκείνην, καθ' ἣν τὰ ἄγρια θηρία ἐξέρχονται ἀναζητοῦντα τὴν λείαν των;

Καὶ ἐκλαίεν ὁ δυστυχὴς καὶ ἐθρήνευε ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ γίνῃ βορὰ τῶν ἀγρίων θηρίων.

Ἀλλ' ἐνῶ ἡ ιδέα αὕτη κατέτρωγε τὸ πνευμά του, κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἄλλος ὁδοιπόρος ἔφθασεν· ἀφοῦ δὲ καὶ οὗτος, ὡς ὁ πρῶτος, εἰς μάτην ἐπειράθη νὰ μετακινήσῃ τὸν λίθον, καὶ ἀφοῦ ἐπέισθη ὅτι εἰς μάτην ἐκοπία καὶ εἰργάζετο, ὑπεχώρησεν ἐν σιγῇ καὶ ἐκλίνετο πρὸς τὴν γῆν περιλύπως τὴν κεφαλὴν.

Τούτου ὑποχωρήσαντος καὶ δακρύοντος θεωροῦντος τὸν λίθον, ἦλθον μετ' αὐτὸν καὶ ἕτεροι ὁδοιπόροι, καὶ οὐδεὶς

ἐδυνήθη νὰ κινήσῃ τὸν λίθον καὶ φόβος ἀπερίγραπτος κατέλαβε τότε πάντας.

Ἐπὶ τέλους, εἰς ἐξ αὐτῶν εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους· — Ἀδελφοί μου, ἄς προσπέσωμεν καὶ ἄς παρακαλέσωμεν τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἴσως λάβῃ εὐσπλαγχνίαν δι' ἡμᾶς καὶ μᾶς ἐξαγάγῃ τῆς ἀμυχάνιας μας ταύτης.

Καὶ, ἅμα αἱ λέξεις αὗται ἠκούσθησαν, πάντες παρεκάλεσαν ἀπὸ καρδίας τὸν Θεὸν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Τῆς δὲ προσευχῆς των περαιωθείσης, ἐκεῖνος, ὅστις εἶπεν ἄς δεηθῶμεν, προσέθικεν. — Ἀδελφοί μου, ἐκεῖνο, ὅπερ οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἐδυνήθη νὰ κατορθώσῃ μόνος, τίς οἶδεν ἂν πάντες ὁμοῦ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ κατορθώσωμεν;

Καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον· πάντες ὁμοῦ ἐτέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ ἐκίνησαν τὸν λίθον, καὶ ὁ λίθος ὑπεχώρησε καὶ ἐξηκολούθησαν ἐν εἰρήνῃ τὴν ὁδοιπορίαν των.

Ὁ ὁδοιπόρος εἶνε ὁ ἄνθρωπος, ἡ ὁδοιπορία εἶνε ἡ ζωὴ, ὁ δὲ ὑπερμεγέθης ἐκεῖνος λίθος αἱ δυστυχίαι, ἃς ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾷ ἀνά πᾶν βῆμα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιπονον ταύτην ὁδοιπορίαν.

Οὐδεὶς ἄνθρωπος θὰ ἐδύνατο νὰ μετακινήσῃ μόνος τὸν λίθον· ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ κατεμετρήσας τὸ βάρος αὐτοῦ, κατεμέτρησε συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν ὅλων τῶν ὁδοιπόρων συνηνωμένων καὶ ἐπέτρεψε νὰ μετακινήσωσιν αὐτόν.

LA MENNAIS.

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

Δ'.

Ὁ ἀληθὴς διάδοχος καὶ ἀντιπροσωπος τῶν ιδεῶν τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ κόσμῳ ὑπῆρξεν ὁ Πλάτων.

Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει 430 Π.Χ. Ἦν γόνος ἐνδόξου οἰκογενείας, καθόσον κατήγετο ἐκ τοῦ Κόδρου, τοῦ μάρτυρος ἐκείνου τῆς Ἀθηναϊκῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐκ τοῦ Σόλωνος τοῦ νομοθέτου. Κατὰ πρῶτον ὠνομάσθη Ἀριστοκλῆς· ἀλλὰ κατόπιν μετονομάσθη Πλάτων ἕνεκα τοῦ πλάτους τοῦ μετώπου καὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ.

Ἐκπληκτοὶ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῇ εὐγλωττίᾳ του, ἐπίστευον ὅτι σμῆνῃ μελισσῶν περιεστοίχισαν αὐτὸν, ἅμα γεννηθέντα, ἐν τῇ κοιτίδι αὐτοῦ καὶ διέχυσαν τὸ μέλι αὐτῶν ἐπὶ τῶν χειλέων του. Κατὰ τὴν νεότητά του ἐπεδόθη εἰς τὴν ποίησιν καὶ συνέθετο δύο ἐλεγεία καὶ δύο τραγῳδίας, αἰτίνες ὅμως ἐγένοντο παρανόλημα τοῦ πυρός. Ἀλλὰ δὲν ἐξηργάτο παρ' αὐτοῦ νὰ σῶσῃ τὸ ἱερὸν πῦρ τὸ ἐν αὐτῷ ἐμφωλεῦσαν· ἡ δὲ ποίησις, ἣτις διεχύθη ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἀποπλανηθεῖσα τοῦ φυσικοῦ τῆς δρόμου, ἔπρεπε νὰ διαχυθῇ, μεταβαλλομένη εἰς κύματα, ἐν τῇ διδακτικῇ του.

Ἦτο εἰκοσι περίπου ἐτῶν, ὅτε ὁ πατήρ του ἐπαρουσίασεν αὐτὸν εἰς τὸν Σωκράτην, ὅστις τὴν προηγουμένην νύκτα εἶδεν ἀξιοσημείωτον ὄνειρον· τῷ ἐφάνη δηλονότι ὅτι εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ ἐθέρμαινε μικρὸν τινα κύκνον, ὅστις δὲν ἐβράδυνε ν' ἀπλώσῃ τὰ πτερά του καὶ νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν αἰθέρα, ἀκουομένων συγχρόνως τῶν γλυκυτάτων φθόγγων τῆς φωνῆς του. Ἡ ἐλευσις τοῦ νέου τοῦτου μαθητοῦ του ἐξήγησε τὸ ὄνειρον αὐτοῦ, ἐν ἀκαρεῖ προμαντεύσαντος τὸ ὕψος, εἰς ὃ μίαν ἡμέραν ἐμελλε ν' ἀνέλθῃ ἡ οὐρανοβάμων αὐτοῦ φαντασία.

Ὁ Πλάτων ἔμεινε πιστὸς πρὸς τὸν διδάσκαλόν του ἄχρι τελευταίας στιγμῆς· καὶ ὅτε κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου καὶ συνεπεία τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἤχθη εἰς τὰς φυλακάς, αὐτὸς τε καὶ ὁ Φαίδων τῷ ὑπέδειξαν τοὺς τρόπους τῆς δραπετεύσεως, ὧν θὰ ἐποιοῖτο βεβαίως χρῆ-

σιν, ἂν δὲν ἐνόμιζε τὴν φυγὴν ἀναξίαν αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου του, περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα καὶ Αἴγυπτον, ἄχρις οὗ ἀφόβως ἐδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἐνθα κατόκησεν εἰς τοὺς κήπους Ἀκαδήμου τινός, ἐξ οὗ ἐδόθη εἰς τὴν σχολὴν του τὸ ὄνομα Ἀκαδημία.

Οὐχ ἤττον, ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Σικελίαν τῇ ἐπιμόνῳ προσκλήσει Διονυσίου τοῦ Πρεσβυτέρου, ὅστις τότε διώκει τὴν Σικελίαν, ὅπως ἴδῃ παρ' αὐτῇ τοὺς κρατῆρας τῆς Αἴτης. Ἡ ἐλευθερία, δι' ἣς ὠμίλησε πρὸς τὸν Διονύσιον, μικροῦ ἐδέησε νὰ τὸν ἀπωλέσῃ. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ τύραννος περιορίσθη μόνον νὰ πωλήσῃ αὐτὸν ὡς δούλον, καὶ ὁ Πλάτων ἡγοράσθη παρὰ τινος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅστις ἔσπευτε νὰ ἀποστείλῃ αὐτὸν ἐλεύθερον εἰς Ἀθήνας. Οὐχ ἤττον μετὰ τινα ἔτη ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, ἐπὶ τῆς βασιλείας Διονυσίου τοῦ Νεωτέρου, ἐπὶ τῇ προθέσει νὰ καταπείσῃ αὐτὸν ν' ἀπιδώσῃ ἐλευθερίαν εἰς τὰς Συρακούσας ἢ τοῦλάχιστον νὰ κυβερνᾷ αὐτὰς ἡπίως. Ὁ τύραννος ὑπεδέξατο αὐτὸν ἀξιοπρεπῶς· διαμείνας δὲ παρ' αὐτῷ τέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας, καὶ βλέπων ὅτι αἱ παρανέσεις αὐτοῦ καὶ προτροπαὶ οὐδὲν παρήγαγον ἀποτέλεσμα, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας, καίπερ τοῦ Διονυσίου ἀνθισταμένου πρὸς τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν ὅπως τύχῃ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Διονυσίου τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ φίλου του Δίωνος· ὁ Διονύσιος τῷ ὑπσχέθη αὐτήν, ἀλλὰ δὲν ἐτήρησε τὴν ὑποσχесίν του· δι' ὃ ὁ Πλάτων τοσοῦτον ἀποτόμως τὸν ἐπέπληξεν, ὥστε ὁ τύραννος, ὀργισθεὶς, ἤθελε βεβαίως τὸν φονεύσει, ἂν δὲν ἐσώζετο παρ' Ἀρχίτου τοῦ Ταραντίου. Τοῦτο δὲ τὸ ταξίδιον αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον.

Ἀπαντα τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος· εἰσὶν ἐν εἰδει διαλόγων· τὰ περιφημώ-

τερα δὲ εἰσὶν: ὁ *Φαίδωρ*, ἡ *Φαίδρα*, ὁ *Γοργίας*, τὸ *Συμπόσιον*, ἡ *Ἀπολογία* τοῦ *Σωκράτους*, ἡ *Δημοκρατία*, ὁ *Τίμων*, καὶ ἄλλα πολλά οὐκ εὐκαταφρόνητα, ἐν οἷς διαλάμπει ὕψος γλαφυρὸν καὶ ἀμίμητον, ὅπερ ὑπῆρξεν ὁ θαυμασμὸς τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ Κικέρων εὗρισκεν αὐτὸ τοσοῦτον εὐγενές, ὥστε ἔλεγεν ὅτι ἂν ὁ Ζεὺς ἐβούλετό ποτε νὰ ὁμιλήσῃ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων δὲν θὰ προὔτιμα ἢ τὴν τοῦ Πλάτωνος. Ὁ Κουντιλιανὸς ὀνομάζει αὐτὸν Ὁμηρον τῶν φιλοσόφων καὶ ἂν δὲν πιστεύῃ τις ὅτι ἡ ποίησις καὶ ἡ φιλοσοφία εἰσὶν ἀδελφαί, ἅς ἀναγνώσῃ τοὺς ἀθανάτους διαλόγους τοῦ Πλάτωνος καὶ πάραυτα θέλει ἀνεύρει τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότητα μεγάλην, καταπληκτικὴν, πραγματικὴν.

Ἄν ἀνωτέρω εἶπομεν ὅτι ὁ Πλάτων ἦνε ὁ ἀληθὴς διάδοχος καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν ἰδεῶν τοῦ Σωκράτους, οὐχ ἥτιον δὲν πρέπει νὰ πιστεῦσθωμεν ὅτι περιορίζεται μόνον εἰς τὰς ἰδέας τοῦ διδασκάλου του. Διηγοῦνται ὅτι, ζῶντος τοῦ Σωκράτους, ἐδημοσίευσεν ἓνα τῶν διαλόγων του, τὸν *Λυσίαν* ἢ περὶ *Φιλίας*, καὶ ὅτι ὁ Σωκράτης, ἀναγνώσας αὐτὸν, «Πόσα πράγματα, εἶπε, τὰ ὁποῖα ποτε δὲν ἐσκέφθην, μ' ἔκαμε νὰ μάθω ὁ νέος οὗτος!» Καὶ ὄντως ὁ Πλάτων ἀνεβόθυνεν, εἴπερ τις ἄλλος, εἰς τὴν καθαρὰν ἠθικὴν καὶ εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ὑπάρξεως τῆς θείας Πρνοίας, αἵτινες ζωοποιοῦσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωκράτους. Πᾶσαι δὲ αἱ προγενέστεραι φιλοσοφαί ἠνώθησαν καὶ ἀνελύθησαν ἐν τῷ συστήματι τούτῳ τοῦ Πλάτωνος.

Μετὰ τῶν φιλοσόφων τῆς Ἰωνίας, παραδέχεται τὴν πραγματικότητα τοῦ ὕλικου κόσμου καὶ τὴν αἰώνιον κίνησιν, πρὸς τούτοις δὲ πιστεύει εἰς ἀνωτάτην τινὰ ἐνότητα· ἀλλὰ τὴν ἐνότητα ταύτην, τὴν ἀποτελοῦσαν ἅπασαν τὴν ἀληθεῖν πραγματικότητα, δὲν παρεδέχετο ἀπράγμονα καὶ ἀκίνητον· ἀλλὰ παρεδέχετο ἓνα Θεὸν ἐ-

νεργοῦντα, ὅστις ὑπῆρξεν ἡ ἐνεργητικὴ τοῦ κόσμου αἰτία καὶ ὅστις, ἐπὶ πλείον, ἦν λόγος πνευματικὸς καὶ ἠθικός, ὡς παρεδέχετο καὶ ὁ Σωκράτης.

Ἐν ἑῷμα ἐπὶ πλεον, καὶ ὁ Πλάτων ἐφθάνεν εἰς τὴν μεγάλην χριστιανικὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ μηδενὸς πλάτταντος τὸν κόσμον διὰ μόνης τῆς παντοδυνάμου θελήσεώς του. Ἀλλὰ, φθάνων εἰς τὸ ὕψος τοῦτο, ὁ Πλάτων ὀπισθοχωρεῖ· ἡ ὁρασίς του φαίνεται διαταρασσομένη ἀπέναντι τοῦ ἀνεξιχνιάστου τούτου μυστηρίου, ὁ λόγος αὐτοῦ φαίνεται ἀμύβητος καὶ συγκεχυμένος, ἡ γλῶσσά του τρέμει, φαίνεται ἀναζητῶν τὰς σκέψεις του, χωρεῖ νὰ δυνήθῃ ποτὲ ν' ἀνεύρῃ αὐτά· πᾶν ὅ,τι δὲ δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ ὡς πλεον πιθανὸν εἶνε ὅτι παραδέχεται εἰδός τι χιου, αἰωνίου ὡς τὸν Θεόν, ἐξ οὗ παρήχθη ὁ κόσμος. Ὁ Θεὸς, κατὰ τὸν Πλάτωνα, εἶνε ὁ γλύπτης· ὁ γλύφων τοὺς ὄγκους τῶν ἀγαλμάτων· δὲν εἶνε ὁ Πλάστης, ὅστις αὐτὸς οὗτος ἐπλάσσε τὸν ὄγκον.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς οὗτος, ὅστις διαμορφοῖ τὸ χάος, ὅπως ἐξ αὐτοῦ παραγάγῃ τὸν κόσμον, κατὰ ποῖον σχέδιον διαμόρφωσεν αὐτό; Τὸ συνέλαβεν ἀπ' ἑαυτοῦ, τὸ εὔρεν εἰς τὰς ἀτελευτήτους ἐντελείας του, εἰς τὰς ἀνεξηγήτους καὶ ἀνεξιχνιάστους βουλάς του, εἰς τὸν ἰδανικὸν σκοπὸν, ὃν συνέλαβε δι' ἅπασαν τὴν αἰωνιότητα.

Ὁ σκοπὸς καὶ αἱ βουλαὶ αὗται εἶναι πᾶν ὅ,τι ὁ Πλάτων ὀνομάζει *Ἰδέας*, τοῦτέστιν ἰδέας τύπον καὶ σχέδιον παντὸς πράγματος ἐν τῷ κόσμῳ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ὁποίων τὸ πᾶν ἐγείναι καὶ τῶν ὁποίων τὰ πάντα μετέχουσι πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον.

Αἱ *Ἰδέαι* εἶναι συγχρόνως τὸ ἀληθὲς ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης, καθόσον ἐπιστήμη δὲν ὑφίσταται ποσῶς εἰς τὰ πεπερασμένα ὄντα· καὶ τὰ ἄτομα, ἀλλοιούμενα ἀκαταπαύστως, τὰ γεγονότα διαδεχόμενα τὰ γεγονότα δι' ἀτελευτήτου κινήσεως, δὲν

δύνανται νὰ ᾧσι τὸ κύριον καὶ ἀμετάτρεπτον ἀντικείμενον, οὔτινος ἡ ἐπιστήμη ἔχει ἀνάγκην.

Πῶς λοιπὸν ἀποκτάται ἡ γνώσις αὕτη τῶν ἰδεῶν;

Τὸ σῶμα εἶνε ἡ κατοικία τῆς ψυχῆς· ἡ ψυχὴ ὑπῆρχε πρὶν ἢ ἐγκλεισθῇ ἐν αὐτῷ· ὑπῆρχεν εἰς ἀνωτέραν τινὰ καὶ οὐράνιον ζῶν, εὐτυχῆς εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ, ἐνθα οὐδεμίαν ἄλλην ἐνσχόλησιν εἶχεν ἢ νὰ μελετᾷ τὰς ἰδέας. Ἀλλ' ἐκτοτε αὕτη ὁμοιάζει ἀμάξῃ, συρομένη ὑπὸ δύο γενναίων ἵππων, ὧν ὁ εἷς, καλὸς καὶ πειθῆνός, ὑπήκουε τῷ ἀμαξηλάτῃ, ὁ δ' ἄλλος, ἀπειθής καὶ ὀρμητικὸς, αἰωνίως ἐλάττει καὶ ἀπαύστως ἀφηνιάζειν ὅπως σύρῃ τὴν ἀμάξαν ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ. Ἐνῷ δὲ ὁ θεὸς ἔρω, ἀντιπροσωπεύμενος ὑπὸ τοῦ εὐπειθοῦς ζώου, ἐπειρᾷ τὸ νὰ διατηρήσῃ τὴν ψυχὴν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Θεοῦ, τὰ ἀγενῆ πάθη, ἀντιπροσωπευόμενα ὑπὸ τοῦ ἀπειθοῦς ζώου, ἔτεινον ἀπαύστως εἰς τὸ νὰ ἀποπλανήσωσιν αὐτὴν, εἰς τὸ νὰ τὴν ῥίψωσιν ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου. Ὅτε δὲ ὁ λόγος, ὁ ὁδηγὸς τῆς ἀμάξης, δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ἀναγκασθῇ τὸ ἀπειθεῖν καὶ ὀρμητικὸν ζῶον, τότε ἡ ψυχὴ εἰσῆλθεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ, εἰσερχομένη ἐν αὐτῷ, ἐπελάθετο τῶν οὐρανίων πραγματικοτήτων, τῶν θείων Ἰδεῶν, ἃς αὕτη ἐμελέτα κατὰ τὴν οὐρανίαν αὐτῆς βίωσιν.

Οὐχ ἥττον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ ἀντικείμενα, ποιηθέντα ἐπὶ τῆς γῆς κατ' ὁμοίωσιν τῶν Ἰδεῶν, ὑπενθύμισαν τῇ ψυχῇ αὐτὰς ταύτας τὰς ἰδέας· καὶ ἡ γνώσις αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἦτο ἡ ἀπλὴ ἀναπόλησις, ἀπλὴ ἀνάμνησις. Γινώσκειν δὲν ἦτο ἡ ἀναμνησθεοθαί.

Ἀλλ' ἐνῷ τὰ ὑλικά ἀντικείμενα, ὡς ἐκ τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν πρὸς τὰς ἰδέας, ἦσαν ἡ ἀρχὴ καὶ ἀφετηρία τοῦ νὰ λατμονηθῶσιν αἱ ἀναμνήσεις, ἦσαν συγχρόνως καὶ τὸ πλέον ἀνυπερβλήτον ἐμπόδιον τοῦ νὰ ἐπανα-

φέρωσιν αὐτὰς ἐν τῷ νῷ, ὡς ἐκ πᾶν ψυχαραγίων, ἃς παρεῖχον τῇ ψυχῇ καὶ τῶν τροφῶν, ἃς παρεῖχον εἰς τὰ κακὰ πάθη, εἰς τὸν θπειθῆ ἵππον. Ἐν τῇ γῇ ταύτῃ λοιπὸν, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς ζωῇ, χρέος τῆς ψυχῆς ἦτο νὰ ἡμερώσῃ τὸ κινδυνώδες ζῶον, τὰ ἀγενῆ πάθη, διὰ τῆς ἀρωγῆς καὶ βοηθείας τοῦ γενναίου ἵππου καὶ τοῦ θείου ἔρωτος, ἵνα ἀνεύρῃ ἐντελῆ καὶ καθαρὰν τὴν γνώσιν τῶν ἰδεῶν, αἵτινες ὑπῆρξαν ποτε τὸ πολυτιμότερον αὐτῆς κτῆμα.

Αἱ ψυχαί, ὅσαι, διαρκούσης τῆς ἐπιγείου δικυμονῆς τῶν, δὲν παρσεύοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν σωματικῶν ὁρμῶν, ἀλλὰ διετήρουν ἐν αὐταῖς ἄσβεστον τὸ θεῖον στοιχεῖον, ἀπῆρχοντο μετὰ θάνατον εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν ζῶν καὶ ἐπέστρεφον εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ· ὅσαι δὲ τὰ ἀντία ἔπραττον, δίκην ἐδίδον τῶν ἀμαρτημάτων τῶν εἰς τὸν ἄδην, ἄχρις οὗ, μετὰ ἕν χρόνικὸν διάστημα χιλίων ἐτῶν, εἰσῆρχοντο καὶ αὖθις εἰς τὸ σῶμα, ὅπως ἐπαναρχίσωσιν τὴν δοκιμασίαν.

Τὸ πᾶν ἐπισταμένως ἐξετάζεται ἐν τῇ ποιητικῇ ταύτῃ καὶ θαυμαστῇ διδασκαλίᾳ, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον προσεγγίζει τῷ χριστιανισμῷ. Μὴ τὸ σῶμα διὰ τὸν χριστιανὸν δὲν εἶνε ἐπίσης μία πέδη, ἐν δέλεαρ; Μὴ τὸ καθῆκον τῆς ψυχῆς δὲν εἶνε τοῦ νὰ διατηρῇ ἑαυτὴν ἀπρόσβλητον ἀπὸ τῶν σωματικῶν ὁρμῶν, ὅπως ἐπιτύχῃ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἀποῦ τοιοῦτοτρόπως ἐσκιαγράφησε τὸν σκοπὸν καὶ τὸν δρόμον τῶν πεπερασμένων ὄντων διὰ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν, ὁ Πλάτων ἠθέλησε νὰ διοργανώσῃ καὶ διακανονίσῃ καὶ τὸ Κράτος δι' αὐτῆς ταύτης τῆς θεωρίας.

Ὅπως τὸ τὴν ψυχὴν διοικοῦν στοιχεῖον δέον νὰ ᾖ ἐκεῖνο, ὅπερ γνωρίζει τὰς ἰδέας, ὅπως ἡ ἰσχὺς πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν λόγον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ ἀπολακτίζοντα

τὰ ἀγενῆ πάλη, οὕτω καὶ ἡ διοίκησις τοῦ κράτους πρέπει νὰ ἐμπιστεύεται εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος, εἰς τὸν φιλόσοφον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν γενναίων μαχητῶν, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσι τὰ εὐγενῆ αἰσθημῆματα, ἐνῶ οἱ τεχνῖται καὶ οἱ χειρῶνακτες ὀφείλουσι νὰ ὑπεύκωσι, καθ' ὅμοιον τρόπον ὅπως καὶ τὰ ἀγενῆ πάλη. Ἡ διάταξις αὕτη ἦτο πολὺ αὐστηρὰ, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ φίλος φοι καὶ οἱ μαχηταί, ἀφ' ἐτέρου δὲ οἱ τεχνῖται καὶ οἱ χειρῶνακτες ἐσχημάτιζον δύο διαφόρους τάξεις, ἐξ ὧν ἡ τῶν τεχνιτῶν καὶ χειρῶνακτῶν δὲν ἐδύνατό ποτε νὰ ὑπερπηδῇ τὴν πρώτην, ἅτε οὗτα καταδεδικασμένη αἰωνίως εἰς ἐντελῆ ἀμάθειαν καὶ ἐξουθενώσιν, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τίς ποτε ἂν αὕτη ἦ ἀναξία τούτου. Πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἀτόμου, λέγει ὁ Πλάτων, πρέπει νὰ ἀφιερῶνται ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τοῦ πλήθους, καὶ τὸ καλὸν τοῦ πλήθους εἶνε μία τῶν κοινωνικῶν ἐκείνων δυνάμεων, αἵτινες καθιστῶσι σῶφρονα τὴν διαγωγὴν παντὸς κυβερνοῦντος· ὅ,τι δὲ τείνει εἰς ἰδιαίτερα συμφέροντα τοῦ ἀτόμου πρέπει αὐστηρῶς νὰ καταδικάζεται· ἡ δὲ ἰδιοκτησία καὶ ἡ οἰογένεια, θεωρούμεναι ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς τροφαὶ τοῦ ἰγωῖσμου τοῦ ἀνθρώπου, διαγράφονται παρ' αὐτοῦ καὶ ἀντικαθιστῶνται διὰ τῆς κοινοκτημοσύνης ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς.

Ἀλλ' ἂν ὁ Πλάτων παρεσύρθη τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ συστήματος, εἶχεν οὐχ ἥττον τὸ βλέμμα λίαν δῦσερκεῖς ὅπως παρατηρήσῃ τὴν ἄβυσσον, καὶ τὴν αἰσθησιν λίαν λεπτήν ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκρίζωσῃ ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου τὰς ζωηροτέρας αὐτοῦ ὁρμὰς. Οὕτω, ἀφοῦ διεχάραζεν ἐν τῷ περὶ Δημοκρατίας διαλόγῳ τοῦ τὸν σκοπὸν καὶ τὸ σχέδιον ἐνὸς ἰδεώδους Κράτους, διεχάραζεν ἐν τῷ ἑτέρῳ αὐτοῦ περὶ Νόμων διάλογῳ τὸν σκοπὸν καὶ τὸ σχέδιον ἐνὸς ἀληθοῦς καὶ πραγματικοῦ Κράτους. Μεταξὺ δὲ τῆς

πραγματικότητος καὶ τοῦ ἰδεώδους, ἡ διάκρισις τῶν τάξεων ἐξηλείφθη, ἡ δὲ ἰδιοκτησία καὶ ἡ οἰογένεια ἐμονιμοποιήθησαν.

Καὶ ναὶ μὲν ἡ διοίκησις ἔτεινε πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν, ἀλλ' ὁ λαὸς δὲν ἦτο πλέον καταδεδικασμένος εἰς τὴν δουλείαν. Συγχρόνως δὲ κατὰ πρώτην τότε φορὰν δεκηρύχθησαν αἱ μεγάλαι αὐταὶ ἀλήθειαι, ὅτι ὁ νόμος στήριζεται ἐπὶ τῆς λογικῆς καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ φόβου, ὅτι ἕκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δικάζῃ τοὺς ὁμοίους του καὶ τὰνάπαλιν νὰ δικάζεται ὑπ' αὐτῶν· ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ ἀπόφασις δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ μόνον τὴν καταδίκην τοῦ ἐνόχου, ἀλλὰ καὶ τὴν ὠθώσιν, ὅταν ἦνε δίκαιον, αὐτοῦ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι τὰς ιδέας ταύτας πολὺ μεταγενεστέρως ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος παρεδέχθησαν ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη· ἀλλ' εἶνε ἐπίσης ἀληθές ὅτι μεγίστη τιμὴ καὶ δόξα ὀφείλεται τῷ Πλάτῳ, καθόσον πρῶτος αὐτὸς διεκήρυξεν αὐτὰς ἐπὶ τοῦ κόσμου.

Τοιοῦτον ὑπῆρξεν τὸ λαμπρότατον τοῦ Πλάτωνος σύστημα, ὅπερ ἐπησχόλησε σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τοῦ ὁποῖου τὴν ἠθικὴν ἀξίαν δὲν ὑπερέβη εἰμὴ ὁ Χριστιανισμός.

Ὁ Πλάτων ἀπέθανεν ἐν ἔτει 347 Π. Χ. ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα καὶ ἐνὸς ἔτους. Διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Βάθιππος, ὅστις ἐξηκολούθησε τὰς διδασκαλίας του· ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ κληρονομήσῃ τὴν φήμην καὶ τὴν δόξαν του, ἦτο ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἀριστοτέλης, περὶ οὗ ὀλίγα τινα ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ σκοποῦμεν νὰ διαλάβωμεν.

(ἔπεται συνέχεια)

Σ. ΤΖΑΝΟΘΗΣ.